Бр. 101. У Новом Саду, у уторак 8. (21.) маја 1912 Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

Лист српске народне радикалне странке. (Вечерњи лист.) Издање „Рада“ дион. друштва у Руми.

Шта је ново?

Како замишљају тисиновци да изврше насиље, то се видело по јучерањој саборској седници. На крају седнице председавао је потпредседник Јанковић.

Предложио је дневни ред за сутрашњу седницу: Продужење расправе о војеном предлогу. Неколико посланика из опозиције траже реч. Они имају други предлог. Но потпредседник се гради невешт. Каже само: Дакле прима се мој предлог. Опозиција ларма, виче: то је нечувено!

Посланик Смречањи пита: Је ли истина да је председник Навији дао оставку, зашто није у сабору?

Но потпредседник се не осврће. Он наређује да се прочита записник ове седнице. Кад се прочитао записник више опозиционих посланика траже реч, хоће да замере записнику. Но потпредседник се не осврће на то и вели: — Записник се прима и затварам седницу.

Овако што још никад није било. Председник се направио глув, не да никоме реч, и тиме врши највеће насиље. На тај начин може се спровести у сабору свашта. Може се Тиса изабрати за председника, могу за пола сата прогласити да је законски предлог о војеној реформи усвојен и све друго.

Но би ли краљ могао потписати оваков закон, који је постао на тај начин? — И шта може бити, ако председник не да реч неком посланику, који по праву и закону мора добити реч, кад је тражи, па ако том посланику прекипи?

* * *

Јуче је после сабора била министарска седница. Била је реч о томе: ко да се бира на упражњено председничко место? Неки су предложили Тису. А то значи, крајње насиље. „*Магарорсаг*“ доноси, да су министри Зичи, Стерењи, Секељ и Јосиповић били против Тисе и насиља, и да су тражили, да њихово мишљење уведе у записник.

Хоће ли после овога доћи до насиља?

* * *

Шта ће се сад догодити у угарском сабору? О томе иду разни гласови, а толико је тих гласова, као мрава. Тиса и његови траже насиље и то што пре. Тиса је казао министру председнику Лукачу, ако ма у чему попусте опозицији, онда ће министар трговине дати оставку, а даће оставку и потпредседник сабора Бети. А то су његови људи. О министру Јосиповићу говоре опет, да он хоће да даде оставку, ако покушају насиље.

Једно стоји, да је већина владине странке за насиље. Ту ће доћи до мањег или већег покора, али је јасно, да се на том насиљу неће моћи даље видати. Прошла су та времена. Данашња влада није могла ништа да постигне редовним путем, зато ће ускоро отићи, било пре насиља било после насиља. Вероватно је, да ће доћи ванстраначка влада, која ће војено питање решити привремено, а одмах затим расписати нове изборе, да се бирачи изјасне: желе ли истинско опште тајно право гласања или не. Тако изгледа, и то је највероватније, ма да има још толико других гласова као на гори листа.

* * *

Када су јуче трчкали поједини посланици по саборским ходницима, да мире, и позивали грофа Андрашија да им помогне, он је завртео главом и рекао: — Нећу! Ја не верујем да се можемо споразумети о општем тајном гласању. Не може то Тиса и Јуст, не могу ја и Јуст. И он није хтео да посредује. А баш је Андраши онај, који је до сада доказивао, да се странке морају погодити. Сад, кад је видео да Јуст неће да пристане на све, што износе пред њега, види и сам да нема измирења. Али се Андрашију канда чини и то, да би он могао доћи после Лукача.

Коалицијонаши и Лукачева влада.

„Обзор“ доноси под насловом „Др. Душан Поповић и министар за Хрватску“ ову брзојавну вест из Будимпеште: Данас је у кулоарима заједничког сабора пало особито у очи, да је др. Душан Поповић врло дуго конферирао са министром за Хрватску Гезом пл. Јосиповићем. Расправљали су опширно о хрватском питању, те о начину, како би се дала решити хрватска криза. Др. Д. Поповић доћи ће поново у Будимпешту и тада се поновно састати са министром за Хрватску.

Као што се види, коалицијонаши се нуде влади, која подржава Цувајев комесаријат. Преговоре води др. Душан Поповић, који се сваки час виђа и код Цувија у банским дворима.

Спљетска „Слобода“ доноси извештај из Будимпеште, да је Лукач на питање из Беча одговорио, да он не види ниједног разлога, који би говорио за то, да се сада укине комесаријат у Хрватској и Славонији. Лукач се чуди целој галами у Аустрији ради Хрватске и Славоније, **док се у Будимпешти њему понудише колико хрватско-српска коалиција, толико и уједињена странка права.** Он има сада да бира, с којом ће од ових странака склопити пакт. (Др. Душан Поповић би знао о томе много причати. Ур.)

Из Цувајевог пашалука.

Бечки лист „Информација“, која има везе и са дворским круговима, доноси допис из Загреба, у коме се разлаже, зашто Цувај угушује слободу штампе. Ево како тај бечки лист црта прилике у Хрватској и Славонији: Цувај је у корупцији превазишао своје претходнике. Још за време Куенове владе заведена је продаја јавне службе, па су неки могли да поправе своје оронуле материјалне прилике. Један човек из Загреба хтео је да добије место краљевског јавног бележника у Карловцу, откуда је родом. Јавна бележништва у Хрватској су извори великих прихода. Пошто јавно бележништво у Карловцу даје врло лепе приходе, Цувај је створио још једно бележничко место у Карловцу. За то место пријавили су се више њих. Међу њима и два господина из Карловца. Отац једног од њих био је код краљевског комесара и предао му 50 хиљада круна за изборни фонд. После њега је дошао други и понудио комесару 30 хиљада круна. Али овоме је на фини начин стављено на знање, да је ствар већ решена. После три дана читало се у званичном листу, да је за јавног бележника у Карловцу именован син оног господина, који је дао 50 хиљада круна Ове се ствари јавно причају по Загребу.

Политичке прилике у Србији.

Пишу нам из Београда: Завршена је у скупштини начелна расправа о извештају верификационог одбора. Чим буде завршена расправа у појединостима, приступиће се избору председништва. За председника биће изабрат Андра Николић, за потпредседнике Коста Стојановић и Јаков Чорбић. Они су ту дужност вршили и у пређашњој скупштини. Самосталци ће гласати за своје кандидате, а дисиденти за Ђоку Брачинца. Социјалисте, напредњаци и либерали предаће празне цедуљице. О саставу нове владе још се увек говори и нагађа. Радикални клуб тражи, да нову владу састави Никола Пашић, али он неће да се прими, јер ће нова влада бити прелазна, пошто се на јесен мора решити: хоће ли самосталци у коалицију са радикалима, или ће се ићи на нове изборе посланика. Ако се Пашић не прими да састави нову владу, радикални клуб ће захтевати да то учини Андра Николић, али и он се не отима много за столицу министра-председника.

Народни збор у Темишвару.

Пишу нам из Темишвара: Народни збор ради протеста против синодалног штатута одржаће се овде други дан Духова у 10 сати пре подне. У темишварској епархији свуда се живо спремају, да узму учешћа у овом значајном збору. Народ српски у овом крају сматра за своју свету дужност, да подигне свој глас против синодалног штатута, којим се угрожава наша народна црквена автономија.

Какви су либерали у Србији?

У српској народној скупштини доказано је ових дана либералском посланику Р. Агатоновићу, да је пред сведоцима рекао ово: „Наша је ствар у Македонији пропала; ми се можемо ујединити само под Аустријом.“ То је изнео у скупштини др. Станојло Вукчевић. Агатоновић је то говорио 1903. године у Неготину. Кад му је ово добачено, он је изјавио, да се не сећа тога и тражио је, да се именују сведоци. На то је затражио реч Лаза Поповић, свештеник из Кобишнице и народни посланик, и рекао, да је Агатоновић пред њиме и пред више других сведока рекао оно са додатком, да је Србија пропала земља и да је може спасти само Аустрија. Тако исто говоре и напредњаци, у чије име је Ж. Јојин Перић рекао, да Србија треба и мора да се уједини са Аустријом. Перић и Агатоновић су интелигентни људи. Перић је универзитетски професор. А има таких много у у Србији међу њеним интелигентним синовима. О томе нека пише београдска „Стража“.

Избори изборника за епарх. скупштину бачку.

Иако још у многим општинама бачке епархије није обављен избор изборника, који ће бирати епархијске скупштинаре, већ и из досада обављених избора може се поуздано видети, да ће се ти избори свршити са *сјајном победом српске народне радикалне странке.*

До сада су избори обављени у двадесетак општина и *радикали* су победили: у Товаришеву, Бегечу, Пирошу, Старој Паланци, Старом Футогу, Ст. Керу, Молу, Стапару, Бији, Шандору, Жабљу, Госпођинци, Тителу, Вилову, Гардиновцима и Доњем Ковиљу. Подрепашки изборници изабрани су само у Ади, Петровом Селу (где је подрепаш поп Иса уништио законито изабрату нову трећину црквене скупштине, те су подрепаши једва скупили већину од десетак гласова), Ђурђеву и Кули. У Кћу су изабрани изборници ван странака.

Претежна већина радикалских црквених општина, у којима подрепаши неће добити *ни једног* гласа, није још обавила изборе. Данас је већ извесно, да ће подрепашки лажљивци, клеветници, калуђерски и солгаби-

ровско натарошки измећари срам но пропасти, као што су и за служили. Будна је свест народна.

Новосадске пране у Надању.

Надањ, 6. (19.) маја.

Познато је већ јавности, да је против надањске црквене општине, услед страшног нереда у самој општини, наређена била истрага. При истрази се испоставило, да општински рачуни, поред силних опомена епархијских власти, нису полагани пуних *12 (дванаест)* година. Неполагање општинских рачуна највише терети надањског свештеника Душана Петровића, који је кроз свих 12 година био рачуновођа црквене општине. Даље се на истрази испоставило, а што је управо најстрашније, да је записник о избору једне трећине скупштинара и о повишењу броја скупштинара са тридесет на шездесет — *фалсификиран*. Да би се фалсификат записника утврдио, пријавио се својевољно председник црквене општине са још осамнаесторицом, које скупштинара, које изборника, да заклетвом потврде, да је записник у истини кривотворен. Изасланици административног одбора су пред часним крстом и светим јеванђељем заклели председника и још петорицу од пријављених, те тиме установили фалсификат изборног записника, док за истинитост записника нико се не хтеде заклети, чак и сам свештеник, који је у почетку истраге био изјавио, да ће се за истинитост записника заклети, одустао је од своје намере, изговарајући се пред појединим људима, да се он не може сећати, шта је било пре две године. Сигурно му је учмануо онај део мозга, у којем је памћење. Истражницима није ништа друго преостајало после таких тешких грешака, но да општину разреше и именују управни одбор. То су и учинили.

Сад поп Душану поче да гори под ногама. Шта сад да ради? Побојава се чово због фалсификата мало и суда, а и од људи га је срамота (изгледа да има још мало стида). Досети се, те оде у Нови Сад и доведе дра Свињаревог, дра Тапавицу, Вилића и из Турије Јову Зе, да му прљав веш оперу.

Лицем на Спасов-дан одржали су у Надању — као што они веле — поузданички састанак, на ком су до миле воље нападали прво радикалну странку, јер то им је главна тачка у програму, а затим су прешли на прање прљавог веша надањског свештеника Душана Петровића. Прво је тр'о Ђока Котрљан, затим су трли Муладин и Јова Зе, али не иде. Не силазе се тако лако мрље, које су дванаест година мрчене. Зар је изјава Муладина Свињарева: „Браћо! Код вас је све у реду!“ доста, да пољуља уверење наших људи, који су кроз дуг низ година пратили несавестан рад поп Душанов? Зар је прљање другога доста, да се спере фалсификаторство са поп Душана? Али да: „грешник мисли себе пере, кад стотину других каља“. По Муладину, Котрљану, Јови Зе и компанији цео свет је крив, само није крив поп Душан (иначе „надањско чудо“). Када се слепац спотакне о камен, проклиње он свагда камен, иако је пао у истини зато, што је био слеп. Тако и овде. Крив је тужитељ, крив је административни одбор, криви су изасланици административног одбора, криви су чак и надањски учитељи — само није крив поп Душан Петровић, иако он није као општински рачуновођа полагао пуних 12 година рачуне црквене општине; иако је он кривотворио изборни записник црквене општине.

Верујемо ми, Муладине, да би сваки грбавац волео да се ослободи своје грбе, али не може, јер је грбав био још у крилу мајчину. Верујемо ми, Котрљану, да би поп Душан волео, да се ослободи овог „белаја“, али не може, јер је почео грешити још пре 12 година. А и Зе у верујемо, да би волео поп Душан да му углед из кала извучете, али не може, јер је дубоко у кал утонуо. Јер знајте, ко хоће да има угледа и ко хоће да ужива поштовање својих суграђана, (а он као свештеник поштовање својих парохијана) тај не сме имати у карактеру нискости.

Бадава се упињете, да га оперете, а бадава се и сам пере у „Бранику“ и „Српству“, јер скора будућност ће показати, да се дижете, да се буните против онога, што је неизбежно.

J. B

Пештанске „демократе“.

Пештански Јевреји, који се називају звучним именом „демократа“, редовно служе свакој влади, а нарочито су њихова два посланика, Важоњи и Пете, верне скутоноше бивше Куеове владе и пријатељи мунговској странци. Баш као и њихови пријатељи мунгови, дошли су и они до посланичка мандата. Те вајне „демократе“ куповали су на изборима гласове. „Демократа“ др. Пете изабран је за посланика у старо-будимском изборном срезу и против његова избора подигнута је тужба, да је поткупио више бирача. Државно одветништво одржало је тужбу само против два бирача, неког Шурањија и Опенхајма. Први је добио 100, а други 48 круна, али се пред судом бранили, да им је новац дао неки непознати господин са великом брадом за подвоз. Суд их је обојицу осудио на затвор од 8 дана и новчану казну од 40 круна.

У кратеру вулкана Везува.

Талијански научењак, управитељ обсерваторија на Везуву, професор Малада спустио се ових дана са својим слугом Варваценом у кратер вулкана Везува. Одважни талијански научењак са својим слугом спустио се у кратер на ужету 140 метара дугом. У дубини од 120 метара наишли су на стрм слој лаве. Ту су утврдили друго уже, те се спустили у дубину од још 100 метара, где су доспели до оне велике провалије, која се провалила прошле године 12. марта Професор Малада бавио се око 2 сата у кратеру и проучавао га. У више грла у кратеру спуштао је топломер на узици и утврдио је, да је у грлима топлота од 80 до 90 степени Целзијевих. Читав кратер је дубок отприлике 300 метара. Одважни научењак није могао дуже да остане у кратеру због велике врућине и сумпоровитих гасова. И он и слуга му успужали се по ужету са доста муке.

Кратке вести.

— Око Сенице појавила се једна чета, од 15 особа која се сукобила са турском војском. Два су четника убијена. Неки листови тврде, да је то била српска чета, а један београдски лист опет тврди, да је то била арнаутска чета.

— Из Мостара јављају, да је архимандрит Христифор Михајловић (из манастира Житомислића) пуштен на слободу, јер се испоставило, да није крив.

— „Сарајевоер Тагблат“, који добива помоћ из Беча, напада династију Карађорђевића.

— Адолф Рибникар у Љубљани, бивши словеначки посланик у крањском сабору, ухапшен је, јер га је др. Лампе оптужио, да је он предводио руљу, која је 1908. године нападала немачке трговине и скидала фирме.

Брзојави „Застави“.

Стигли 21. маја.

Угарски сабор.

Будимпешта. У тајној седници треба Ловаси да говори. Присутни су и некоји посланици сељачке странке. Држи се да ће владиној странци поћи за руком да сутра обави избор председника саборског. Изабран ће бити Тиса за кога држе да ће бити кадар да омогући саборски рад. Утврђено је да је Кошутова странка потпуно оставила Јустову странку.

Будимпешта. У сабору је велико узбуђење Владина странка у пуном броју. Пре седнице Лукач конферисао са Дешијем и Егријем. Полицајни велики капетан Бода био код потредседника Јанковића. Проносе се свакојаке вести. Млађи чланови владине странке спремни да се туку. Опозиција се спрема да осуди насиље потпредседника Јанковића.

Будимпешта. Седница отворена у $10^1/_2$. Саборница и галерија дупком пуна. И саксонски престолонаследник је на галерији. Потпредседник јавља да је јучерашњи записник оверен. Око 20 јустоваца траже реч на пословник, али потпредседник се не осврће, него је наредио да се у највећој ларми прочитају поднесци међу њима и оставка председника Навија. Јуст је трипут упућен на ред и предат имунитетском одбору. Настаје ужасна вика. Кошутовци се држе мирно. Смречењи иште реч, а потпредседнику предат је табак за тајну седницу.

Будимпешта. Јуст и Апоњи тражили су реч пре дневног реда. Апоњију је дозвољено а Јусту није. На то је Апоњи изјавио, да и он неће да говори. Лукач је рекао Егрију, да ће се исправити јучерашња повреда пословника. Потпредседник у највећој ларми истиче заслуге Навајијеве. Лукач у највећој ларми изјављује, да владина странка жали, што је Навији дао оставку, али се мора узети на знање. Јустовци траже затворену (тајну) седницу. Председник их опомиње на ред. Кад је Лукач завршио говор, председник претвара седницу у тајну.

Талијанско-турски рат.

Цариград. Из Турске протерано 50 хиљада Талијана. Пред Будаул Ах (малоазијатска обала) дошли талијански ратни бродови.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Требам 2 добра опанчарска радника, плата 32 фил. од пара. Ђонови од варге, место стално.

Коста Неранчић
712 3 3 *Ада (Бачка.)*

ПЕКАРНИЦУ
која постоји у Сремским Карловцима од старина у кући бр. 849. на врло добром и прометном месту, ИЗДАЈЕМ ПОД КИРИЈУ ОДМАХ.
За услове обратити се на
Андрију Георгијевића
717 3-3 у Срем. Карловце.

Своју ново модерно уређену
КРОЈАЧКУ РАДЊУ
која постоји у **Митровици на житној пијаци,** препоручујем штованом грађанству из места и околине, молећи, да ме, својим наруџбинама што обилније почаствовати изволи 587 6-10
Јован Врнка
КРОЈАЧ, Митровица (Срем)

За своју шпецерајску трговину потребујем млађег
ПОМОЋНИКА
који може одма ступити
С. П. Јовановић, - Панчево.
711 3-5

Галантеријска, кратке беле и плетене робе трговина
СИМЕ СТАНКОВИЋА
У МИТРОВИЦИ
потребује **млађег помоћника.** Првенство имају они, који су вични сем српског, немачком и мађарском језику. 715 2—3

ТАМБУРАШИ! ТРАЖИ се тамбурашко друштво које би недељом и свецем свирало у колу, у месту у којем имаде 10.000 становника. Зарада добра и стална, обратити се на: 725 2-3
Васу Старчевог, гостионичара
МОКРИН, torontal v. m.

KAVANA COMMERCIO
FIUME.
Тражи добар ТАМБУРАШКИ ЗБОР са ПЕТ особа по могућству да буду ДВЕ ЖЕНСКЕ и ТРИ МУШКА, плата стална као и купљење од гостију. Свирање је сваки дан Уговор за годину дана. Понуде ваља слати на
Caffe Commercio Fiume
726 1—2

ВАЖНО!!!
ФИНОГ МАСЛИНОВОГ УЉА
(Зејтина) новог К 9
„ старог „ 11
Специјалитет рафинираног (ново) К 12. Свуда франко у кантама по 5 кила рашиље извозна фирма:
236 9-15 **СИМА СЕКУЛИЋ**
Каменари (Боко Которска).

Најбољи Српски производ!
Прво опробај па онда говори!
па ћеш се уверити да је 356 4—
ГУСЛАРЕВ КРЕМ
за обућу најбољи.
Разашиље Г г. трговцима и препродавцима поштански пакет од 7 dtr за 11.— круна franco на пробу даље нудимо своје остале производе. Негер крем, кућевна, шарена и жута Сапуна, Воштаних, Стеаринских и подрумских свећа, соде и киселине.
I-ва Вел. Бечкеречка творница сапуна и свећа
ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК

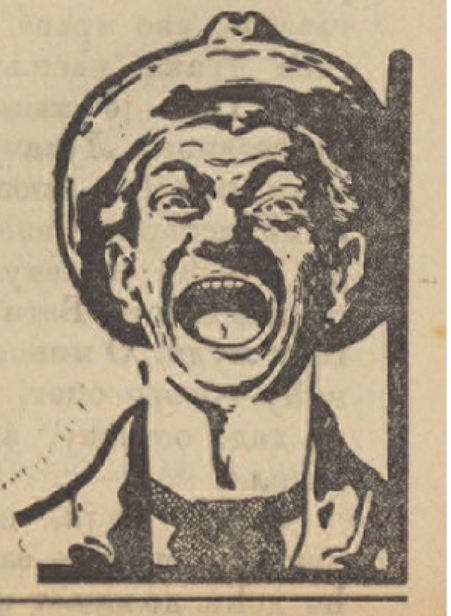

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.